

نقش بی‌ثباتی ازدواج، فاجعه‌نمایی و ماجراجویی در پیش‌بینی افکار خودکشی معتادان در حال ترک

The Role of Marital Instability, Catastrophes and Adventure in Predicting Suicidal Thoughts for Abandoned Addicts

Dr. Niloofar Mikaeili

Professor of Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Iran.

Nasim, Zakibakhsh Mohammadi

M. A. in Clinical Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Iran.

Seyed Mohamad Basir Amir

M. A. in Family Counseling, University of Mohaghegh Ardabili, Iran

basir_amir3@yahoo.com

دکتر نیلوفر میکاییلی

استاد روان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، ایران.

نسیم ذکی‌بخش محمدی

کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه محقق اردبیلی، ایران.

سید محمد بصیر امیر (نویسنده مسئول)

کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه محقق اردبیلی، ایران.

Abstract

The purpose of this study was to investigate the role of marital instability, catastrophes, and adventure in predicting suicidal thought for abandoned addicts. The present study was a descriptive- correlational study. The statistical population of the present study included all abandoned addicts of Astaneh Ashrafieh city in 2017. Using the available sampling method, 70 addicts were select as samples. Instruments used include Marital Instability Index Booth, Johnson & Edwards (1983), Cognitive Emotion Regulation Questionnaire Garnefski, Kraaij & Spinhoven (2001), Sensation-Seeking Scale Zuckerman (1971) and Beck Scale for Suicidal Ideation (1961). Data were analyzed using Pearson correlation coefficient and simultaneous-entry multiple regression. The results showed that there is a significant positive correlation between marital instability, adventure and catastrophes with suicidal thoughts. Also, the results of studying the effect of variables showed that adventure with 16%, catastrophes with 25% and marital instability with 11% were able to predict the suicidal thoughts of abandoned addicts. These results indicate that the marital instability, catastrophes, and adventure play an important role in predicting the suicidal thoughts of abandoned addicts, therefore, according to the findings of this study, it is recommended to develop cognitive- emotional regulation training, emotional control and improvement of interpersonal relationships while leaving addiction in order to reduce suicidal thoughts and commit suicide.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش بی‌ثباتی ازدواج، فاجعه‌نمایی و ماجراجویی در پیش‌بینی افکار خودکشی معتادان در حال ترک انجام شد. پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه معتادان در حال ترک شهرستان آستانه اشرفیه در سال ۱۳۹۶ بودند. با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس، تعداد ۷۰ نفر از معتادان در حال ترک به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. ابزارهای مورد استفاده شامل شاخص بی‌ثباتی ازدواج بوث، جوهانسون و ادواوز (۱۹۸۳)، پرسشنامه تنظیم شناختی هیجان گارنفسکی، کرایج و اسپینهاون (۲۰۰۱)، مقیاس هیجان‌خواهی زاگرم (۱۹۷۱) و مقیاس افکار خودکشی بک (۱۹۶۱) بودند. داده‌ها با کمک ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیری به روش همزمان تحلیل شدند. یافته‌ها نشان داد که بین بی‌ثباتی ازدواج، ماجراجویی و فاجعه‌نمایی با افکار خودکشی معتادان در حال ترک همبستگی مثبت معناداری وجود دارد. همچنین نتایج بررسی تاثیر متغیرها نشان داد که متغیرهای ماجراجویی با ۱۶ درصد، فاجعه‌نمایی با ۲۵ درصد و بی‌ثباتی ازدواج با ۱۱ درصد قادر به پیش‌بینی افکار خودکشی معتادان در حال ترک هستند. این نتایج حاکی از آن است که بی‌ثباتی ازدواج، فاجعه‌نمایی و ماجراجویی نقش با اهمیتی در پیش‌بینی افکار خودکشی معتادان در حال ترک دارند. بنابراین با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر فرآهم آوردن آموزش‌های تنظیم شناختی هیجان، کنترل هیجانی و بهبود روابط بین‌فردی در حین ترک به‌منظور کاهش افکار خودکشی و اقدام به خودکشی توصیه می‌شود.

Keywords: marital instability, catastrophes, adventure, suicidal ideation, addiction

واژگان کلیدی: بی‌ثباتی ازدواج، فاجعه‌نمایی، ماجراجویی، افکار خودکشی، اعتیاد

مقدمه

خودکشی را رفتاری عامدانه و و از روی قصد برای خاتمه دادن به زندگی تعریف کرده‌اند (رشید، کیانی، خرمدل، محمدنژادی و عبدالهی، ۱۳۹۵). سالانه بیش از یک میلیون نفر در سراسر جهان بر اثر خودکشی می‌میرند (اودوم، ۲۰۱۸). در خلال ۴۰ سال اخیر، میزان خودکشی ۶۰٪ در سراسر دنیا افزایش یافته است. براساس برآوردها در سال ۲۰۲۰ تقریباً ۱/۳۵۰/۰۰۰ نفر بر اثر خودکشی جان خود را از دست می‌دهند و ده تا بیست برابر این تعداد اقدام به خودکشی می‌کنند. این آمار نشانگر آن است که به‌طور متوسط هر ثانیه یک نفر بر اثر خودکشی فوت می‌کند و هر ۱ تا ۲ ثانیه یک نفر اقدام به خودکشی می‌کند (برتولوت و فلیچمن، ۲۰۱۵). معنادان یکی از گروه‌های در معرض خطر افکار و اقدام به خودکشی می‌باشند (یودلیس و ریس، ۲۰۱۹). به‌طوری که حدود نیمی از خودکشی‌ها توسط افراد مبتلا به اختلالات مصرف مواد صورت می‌گیرد (سهرابی و ناطقی، ۱۳۹۶). افکار خودکشی به‌عنوان افکار خودگزارش دهی درباره خودکشی، در دامنه‌ای از یک میل مبهم با نفوذ برای مردن تا نقشه کامل خودکشی تعریف می‌شود (حیدری‌شرف، پروانه، دبیرسان، نادری و کریمی، ۱۳۹۴).

یکی از عوامل مرتبط با بروز افکار خودکشی بی‌ثباتی ازدواج^۱ است (می و کلونسکی، ۲۰۱۶). بی‌ثباتی ازدواج زمانی مطرح است که یک عضو از زوج یا هر دو عضو زوج، درباره طلاق یا جدایی می‌اندیشند و یا اعمالی انجام می‌دهند که به پایان رساندن ازدواج گرایش دارد (هالوگ و ریچتر، ۲۰۱۰). تعدادی از پژوهش‌ها ارتباط معنادار بی‌ثباتی ازدواج و افکار خودکشی را مطرح نموده‌اند (بالینت، اوسپاس، ریهمر و دوم، ۲۰۱۶). به‌طوری که نتایج مطالعه‌ای حاکی از ارتباط منفی و معنادار ازدواج موفق با افکار خودکشی و همچنین ارتباط مثبت و معنادار طلاق با افکار خودکشی بود (یویی، یوسف، چان، یونگ و وو، ۲۰۱۵). زنان در حال طلاق مشکلات روانشناختی از قبیل افکار خودکشی بیشتری از هم‌تایان خود تجربه می‌کنند (زارع، قمری گیوی و ولی زاده، ۱۳۹۵). گزارش یک فراتحلیل که به بررسی نتایج ۱۷۰ مطالعه در زمینه خودکشی در میان سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۶ پرداخت؛ حاکی از ارتباط طلاق با بروز افکار خودکشی و متعاقباً خودکشی بود (کیونگ سووک، سنگ سو، سنگین و یانگ جون، ۲۰۱۸). پژوهشی در کره جنوبی بیانگر معناداری ارتباط طلاق و بی‌ثباتی ازدواج با بروز افکار خودکشی بود (پارک، لی و کیم، ۲۰۱۸). در مطالعه‌ای دیگر معناداری ارتباط مشاجرات زناشویی با بروز افکار خودکشی تأیید گردید (روبوستلی، تریتکو، لی و ویشمن، ۲۰۱۵). پیشینه پژوهشی مبین ارتباط طلاق و مشاجرات زناشویی با خودکشی است؛ اما تا کنون مطالعه‌ای که به بررسی ارتباط افکار خودکشی با فکر و همچنین بروز رفتارهای منجر به طلاق پرداخته باشد، صورت نپذیرفته است. از دیگر عوامل مرتبط با بروز افکار خودکشی، فاجعه‌نمایی^۲ است (کودینوا، اونز، بوركهوس، بارتو و بونانو، ۲۰۱۶). تنظیم شناختی هیجان به سبک شناختی مدیریت اطلاعات برانگیزاننده هیجانی و جنبه شناختی مقابله اشاره دارد که پس از تجربه رویدادهای استرس‌زا راه‌اندازی می‌شود (حسینی و آریاناکیا، ۱۳۹۵). تعدادی از پژوهش‌ها مبین ارتباط فرآیندهای تنظیم شناختی هیجان از جمله فاجعه‌نمایی با افکار خودکشی می‌باشند (کودینوا و همکاران، ۲۰۱۶). به‌طوری که نتایج پژوهشی که بر روی دانشجویان صورت پذیرفت؛ حاکی از ارتباط مثبت و معنادار راهبردهای ناسازگار تنظیم شناختی هیجان از جمله فاجعه‌نمایی با افکار خودکشی بود (آزاد، عبدالهی و حسینی، ۱۳۹۳). پژوهشی دیگر بیانگر نقش میانجی تنظیم شناختی هیجان (فاجعه‌نمایی) در ارتباط میان دلبستگی رمانتیک و رفتارهای خود آسیب‌رسان بود (لوسگو، لافوتین و بورا، ۲۰۱۷). پژوهش دیگری معناداری ارتباط تنظیم شناختی هیجان با افزایش خطر خودکشی در میان افراد وابسته به الکل را گزارش کرد (قربانی، خسروانی، باستان و اردکانی، ۲۰۱۷). علاوه بر این نتایج پژوهش دیگری ارتباط معنادار فاجعه‌نمایی

1. Odom

2. Bertolote & Fleischmann

3. Yuodelis & Ries

4. suicidal ideation

1. marital instability

2. May & Klonsky

3. Hahlweg & Richter

4. Bálint, Osváth, Rihmer & Döme

5. Yip, Yousuf, Chan, Yung & Wu

6. Kyung-Sook, SangSoo, Sangjin & Young-Jeon

7. Park, Lee & Kim

8. Robustelli, Trytko, Li & Whisman

9. catastrophes

10. Kudinova, Owens, Burkhouse, Barretto & Bonanno

11. Levesque, Lafontaine & Bureau

(مرتبط با درد) و افکار خودکشی را معنادار یافت (لگارتا، بولر، دیموزیو، مگلاید و یورگلون^۱، ۲۰۱۸). پیشینه پژوهشی مبین ارتباط تنظیم شناختی هیجان با افکار خودکشی است؛ اما تا کنون پژوهشی که به بررسی مستقیم فاجعه‌نمایی به‌عنوان یکی از ابعاد تنظیم شناختی هیجان با افکار خودکشی بپردازد، صورت پذیرفته است. همچنین با توجه به شیوع بالای افکار خودکشی در میان افراد معتاد پژوهش‌های محدودی به بررسی ارتباط ابعاد تنظیم شناختی هیجان با افکار خودکشی در این گروه صورت پذیرفته است.

از دیگر عوامل مرتبط با پیش‌بینی افکار خودکشی، ماجراجویی است (ویت، گوردون، اسمیت و ون‌وردن^۲، ۲۰۱۲). هیجان‌خواهی از طریق جستجو کردن هیجان‌ها و تجربیات و احساسات گوناگون، جدید، پیچیده و پرشور، میل به خطر کردن بدنی، اجتماعی، قانونی و مالی به خاطر دستیابی به چنین تجربی تعریف می‌شود (حاجلو و جعفری، ۱۳۹۴). در پژوهش اورتین، لیک، کلایمن و گولد^۳ (۲۰۱۲) ارتباط بین هیجان‌خواهی و بعد ماجراجویی با رفتارهای پرخطر از جمله سوء‌مصرف مواد، افسردگی و اقدام به خودکشی در میان نوجوانان معنادار گزارش شده است. هیجان‌خواهی زیاد از جمله بعد ماجراجویی به احتمال بیشتری دختران نوجوان را به سوی گرایش به خودکشی سوق می‌دهد (خدابخشی کولایی و خلیلی، ۱۳۹۴). علاوه بر این درجات بالای هیجان‌خواهی از جمله بعد ماجراجویی مرتبط با سوء‌مصرف مواد و خشم زود هنگام و از طرفی در بسیاری از پژوهش‌ها ارتباط بین افکار خودکشی و با سوء‌مصرف مواد و خشم نیز معنادار بوده است (مکفرسون، مگدیسون، رینولدز، کاهلر و لجویز^۴، ۲۰۱۰). پیشینه پژوهشی مبین ارتباط هیجان‌خواهی با افکار خودکشی است؛ اما تاکنون پژوهشی که به بررسی مستقیم ماجراجویی به‌عنوان یکی از ابعاد هیجان‌خواهی با افکار خودکشی بپردازد، صورت پذیرفته است.

شناخت بیشتر در مورد ارتباط میان بی‌ثباتی ازدواج، فاجعه‌نمایی و ماجراجویی با افکار خودکشی می‌تواند به بهبود درمان‌های به کار برده شده در جهت کاهش گرایش به خودکشی در افراد خودکشی‌گرا کمک کند. همچنین با توجه به فقدان پیشینه پژوهشی مستقیم در مورد ارتباط میان فاجعه‌نمایی و ماجراجویی با افکار خودکشی، و اندک بودن پژوهش‌ها در مورد ارتباط بی‌ثباتی ازدواج و افکار خودکشی، لزوم پژوهش در این زمینه ضروری می‌نماید. لذا پژوهش حاضر در صدد پاسخ به این پرسش‌ها است؛ که آیا بین بی‌ثباتی ازدواج، فاجعه‌نمایی و ماجراجویی با افکار خودکشی معنادار در حال ترک رابطه‌ای وجود دارد؟ و آیا متغیرهای بی‌ثباتی ازدواج، فاجعه‌نمایی و ماجراجویی توانایی پیش‌بینی افکار خودکشی معنادار در حال ترک را دارند؟

روش

پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه معنادان در حال ترک شهرستان آستانه اشرفیه در سال ۱۳۹۶ بودند. با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس، تعداد ۷۰ نفر از معنادان در حال ترک به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. سپس اهداف پژوهش برای شرکت‌کنندگان، توضیح داده شد و شرکت‌کنندگان بدون محدودیت زمانی و به صورت گروهی در حضور مسئول کمپ اقدام به پاسخگویی به سوال‌های پرسشنامه‌ها کردند. جهت رعایت اصول اخلاقی به شرکت‌کنندگان گفته شد که الزام و اجباری برای پاسخ‌گویی به پرسشنامه‌ها وجود ندارد. همچنین در پرسشنامه‌ها به مشخصات خصوصی همچون نام و نام خانوادگی اشاره‌ای نشده بود و به شرکت‌کنندگان اطمینان داده شد که نتایج حاصل از پرسشنامه‌ها فقط با اهداف پژوهشی مورد بررسی قرار می‌گیرند و اطلاعات خصوصی آن‌ها در اختیار هیچ شخص یا ارگان قرار نمی‌گیرد. ملاک‌های ورود به نمونه شامل: داشتن سابقه اعتیاد، در حال ترک اعتیاد بودن در یکی از مراکز ترک اعتیاد، توانایی خواندن و نوشتن، تمایل و رضایت آگاهانه برای مشارکت در پژوهش و توانایی تکمیل پرسشنامه‌ها و ملاک‌های خروج از نمونه شامل: اتمام دوره ترک اعتیاد، ناتوانی در خواندن و نوشتن، عدم تمایل در مشارکت در پژوهش و نقص در تکمیل پرسشنامه‌ها بود. وضعیت تأهل معنادان در حال ترک به تفکیک تأهل، مجرد و مطلقه عبارت است از: متأهل (۳۸ نفر)، مجرد (۳۱ نفر) و مطلقه (۱ نفر)، همچنین تفکیک این افراد بر اساس تحصیلات عبارت است از: زیر دیپلم (۳۰ نفر)، دیپلم (۳۵ نفر) و تحصیلات دانشگاهی (۵ نفر)، میانگین سنی شرکت‌کنندگان نیز ۴۷/۷۲ سال است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۱۸ استفاده شد. در بخش آمار توصیفی از شاخص‌های فراوانی و درصد و در بخش آمار استنباطی از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیری به روش همزمان جهت بررسی روابط موجود بین متغیرها استفاده شد.

^۱. Legarreta, Bueler, DiMuzio, McGlade & Yurgelun

^۲. Witte, Gordon, Smith & Van Orden

^۳. Ortin, Lake, Kleinman & Gould

^۴. MacPherson, Magidson, Reynolds, Kahler & Lejuez

ابزار سنجش

شاخص بی‌ثباتی ازدواج (MMI): این شاخص شامل ۱۴ گویه است که برای سنجش و اندازه‌گیری بی‌ثباتی ازدواج توسط بوث، جوهانسون و ادوارز در سال ۱۹۸۳ ساخته شده است. این شاخص به صورت صفر و یک نمره‌گذاری می‌شود. گزینه بله برابر با یک و گزینه خیر برابر با صفر است. پاسخ‌های نمی‌دانم «بله» محسوب می‌شوند. کمترین نمره در این پرسشنامه صفر و بیش‌ترین نمره برابر با ۱۴ است. نمره‌ی پایین در این شاخص به معنای ثبات بیشتر ازدواج و زندگی زناشویی و نمره‌ی بالا بیانگر بالا بودن بی‌ثباتی ازدواج است. رویای این مقیاس در پژوهش‌های متعددی مورد سنجش و تأیید قرار گرفته است و همبستگی مثبت آن با مقیاس‌های مربوط به مشکلات و اختلافات زناشویی و همبستگی منفی آن با مقیاس‌های مربوط به تعامل و خرسندی زناشویی مورد تأیید قرار گرفته است (ریحانی، سلیمانان و نظیفی، ۱۳۹۵). ضریب اعتبار این آزمون ۰/۷۰ و پایایی آن آلفای کرونباخ ۰/۹۳ است (قمری گیوی و کریمی یوسفی، ۱۳۹۴). در این مطالعه ضریب پایایی به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۸ به‌دست آمد.

پرسشنامه تنظیم شناختی هیجان (CERQ): این پرسشنامه توسط گارنفسکی، کرایچ و اسپینهاون^۴ (۲۰۰۱) تدوین شده است. این پرسشنامه، پرسشنامه‌ای چندبعدی و یک ابزار خودگزارش‌دهی و دارای ۳۶ گویه است. این پرسشنامه از ۹ خرده‌مقیاس تشکیل شده است. خرده‌مقیاس‌های مذکور ۹ راهبرد شناختی ملامت خویش، پذیرش، نشخوارگری، تمرکز مجدد مثبت، تمرکز بر برنامه‌ریزی، ارزیابی مجدد مثبت، دیدگاه‌گیری، فاجعه‌نمایی و ملامت دیگران را ارزیابی می‌کند. دامنه‌ی نمرات مقیاس از ۱ (تقریباً هرگز) تا ۵ (تقریباً همیشه) است. نمره‌ی کل هر یک از خرده‌مقیاس‌ها از طریق جمع کردن نمره‌ی گویه‌ها به‌دست می‌آید. در پژوهش حاضر از زیرمقیاس فاجعه‌نمایی که شامل گویه‌های ۲۹، ۳۰، ۳۱ و ۳۲ است، استفاده شد. پرسشنامه تنظیم شناختی هیجان ضریب آلفای کرونباخ برای ۹ زیرمقیاس همسانی درونی خوبی داشته و آلفای کرونباخ ۰/۶۲ تا ۰/۸۰ گزارش شده است، همچنین برای نمونه‌ی ایرانی آلفای کرونباخ ۰/۶۸ تا ۰/۸۲ گزارش شده است (حسینی و آریاناکیا، ۱۳۹۵). در این مطالعه ضریب پایایی به روش آلفای کرونباخ ۰/۷۳ به‌دست آمد.

مقیاس هیجان‌خواهی زاگرم (SSS): مقیاس هیجان‌خواهی زاگرم^۵ (۱۹۷۱) با تغییرات وابسته به فرهنگ شامل ۴۰ گویه دو جزئی است، که در هر گویه یکی از دو جزء بیان‌کننده میزان هیجان‌خواهی فرد است و جزء دیگر حالت عکس دارد. در این مقیاس شرکت‌کنندگان نمره‌ای بین ۰ تا ۴۰ را به خود اختصاص می‌دهند. نمره‌ی بالا در این مقیاس هیجان‌طلبی بیشتر و نمره‌ی پایین هیجان‌طلبی کمتر را نشان می‌دهد. سطح هیجان‌خواهی افراد بر اساس نمره‌ی کسب شده شامل خیلی پایین (۱ تا ۶)، پایین (۷ تا ۱۳)، پایین‌تر از متوسط (۱۴ تا ۱۸)، متوسط (۱۹ تا ۲۱)، بالاتر از متوسط (۲۲ تا ۲۶)، بالا (۲۷ تا ۳۳) و خیلی بالا (۳۴ تا ۴۰) است. این مقیاس پنج بعد، هیجان‌طلبی، تجربه‌طلبی، ماجراجویی، ملال‌پذیری و تنوع‌طلبی را می‌سنجد. در پژوهش حاضر از زیرمقیاس ماجراجویی که شامل گویه‌های ۶، ۷، ۸، ۲۰ و ۲۶ است، استفاده شده است. در پژوهش رحمانی، لواسانی و تنها (۱۳۹۴) اعتبار کلی این مقیاس با روش بازآزمایی ۰/۷۹ و اعتبار زیرمقیاس ماجراجویی با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۹ گزارش شده است. در این مطالعه ضریب پایایی به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۱ به‌دست آمد.

مقیاس افکار خودکشی بک (BSSI): این پرسشنامه در سال ۱۹۶۱ توسط بک ساخته شده است. این مقیاس یک ابزار ۱۹ گویه‌ای است که به منظور آشکارسازی و اندازه‌گیری شدت نگرش‌ها، رفتار و طرح‌ریزی برای ارتکاب به خودکشی در طی هفته گذشته تهیه شده است. مقیاس بر اساس سه درجه نقطه‌ای از ۰ تا ۲ تنظیم شده است. نمره‌ی کل فرد بر اساس جمع نمره‌ها محاسبه می‌شود که عددی بین ۰ تا ۳۸ را به خود اختصاص می‌دهد. گویه‌های مقیاس مواردی از قبیل آرزوی مرگ، تمایل به خودکشی به صورت فعال یا نفعال، مدت و فراوانی افکار خودکشی، احساس کنترل بر خود، عوامل بازدارنده خودکشی و میزان آمادگی فرد جهت اقدام به خودکشی را مورد سنجش قرار می‌دهد. در آزمون افکار خودکشی بک ۵ گویه غربالگری وجود دارد. اگر پاسخ‌ها نشان دهنده تمایل به خودکشی فعال یا نفعال باشد، سپس شرکت‌کنندگان باید به ۱۴ گویه بعدی نیز پاسخ گویند. این مقیاس از پایایی بالایی برخوردار است که با استفاده از ضریب آلفای

^۱ Marital Instability Index

^۲ Booth, Johnson & Edwards

^۳ Cognitive Emotion Regulation Questionnaire

^۴ Garnefski, Kraaij & Spinhoven

^۵ Sensation-Seeking Scale

^۶ Zuckerman

^۷ Beck Scale for Suicidal Ideation

کروناخ، برابر با ۰/۹ و با استفاده از روش آزمون باز آزمون پایایی آن برابر با ۰/۷۴، به دست آمده است (صدری، ذکی‌بخش و امیر، ۲۰۱۹). در این مطالعه ضریب پایایی به روش آلفای کرونباخ ۰/۹۲ به دست آمد.

یافته‌ها

در جدول ۱ به ارائه اطلاعات توصیفی شرکت‌کنندگان پرداخته می‌شود:

جدول ۱- میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهشی

میانگین	انحراف معیار
۴/۹۱	۳/۷۴۹
۸۲/۰۵	۲۳/۱۲۷
۹/۲۶	۷/۵۳۱
۱۳/۵۴	۸/۷۲

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، فاجعه‌نمایی با ۸۲/۰۵ (۳/۷۴۹) بیشترین میانگین (انحراف معیار) را به خود اختصاص داده است و بعد از آن بیشترین میانگین (انحراف معیار) به ترتیب افکار خودکشی با ۱۳/۵۴ (۸/۷۲)، بی‌ثباتی ازدواج با ۹/۲۶ (۷/۵۳۱) و ماجراجویی با ۴/۹۱ (۳/۷۴۹) به خود اختصاص داده‌اند.

در جدول شماره ۲ به بررسی رابطه بین متغیرهای پژوهش با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون پرداخته می‌شود:

جدول ۲- ضریب همبستگی متغیرهای ماجراجویی، فاجعه‌نمایی و بی‌ثباتی ازدواج با افکار خودکشی

۱	۲	۳	۴
۱			
۰/۱۰	۱		
**۰/۴۴	**۰/۳۷	۱	
**۰/۲۳	**۰/۵۲	**۰/۲۴	۱

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، خودکشی با ماجراجویی (۰/۲۳)، فاجعه‌نمایی (۰/۵۲) و بی‌ثباتی ازدواج (۰/۲۴) رابطه معناداری وجود دارد که این معناداری برای ماجراجویی و بی‌ثباتی ازدواج در سطح ۰/۰۵ و برای فاجعه‌نمایی در سطح ۰/۰۱ است. در جدول ۳ به منظور بررسی نقش ماجراجویی، فاجعه‌نمایی و بی‌ثباتی ازدواج در پیش‌بینی افکار خودکشی از تحلیل رگرسیون چندمتغیری به روش همزمان استفاده می‌شود:

جدول ۳- خلاصه مدل رگرسیون پیش‌بینی خودکشی بر اساس ماجراجویی، فاجعه‌نمایی و بی‌ثباتی ازدواج

مدل	R	R2	R2 تعدیل شده	F	سطح معناداری
خودکشی	۰/۵۳۱	۰/۵۱۳	۰/۲۶۱	۹/۷۵۹	۰/۰۰۰

برای تعیین تاثیر هر یک از متغیرها، ماجراجویی، فاجعه‌نمایی و بی‌ثباتی ازدواج به عنوان متغیرهای پیش‌بین و متغیر افکار خودکشی به عنوان متغیر ملاک، با تحلیل رگرسیون چند متغیری به روش همزمان تحلیل شدند. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چند متغیری در جدول ۳ نشان داد که متغیر ماجراجویی، فاجعه‌نمایی و بی‌ثباتی ازدواج توان پیش‌بینی ۲۶ درصد از تغییرات افکار خودکشی را دارند. در جدول ۴ به بررسی تاثیر تک‌تک متغیرهای پیش‌بینی کننده با استفاده از آزمون تحلیل رگرسیون پرداخته می‌شود:

جدول ۴- ضریب پیش‌بینی خودکشی بر اساس ماجراجویی، فاجعه‌نمایی و بی‌ثباتی ازدواج

متغیر ملاک	متغیر پیش‌بین	ضرایب غیر استاندارد	ضریب استاندارد			
	B	Std.Error	Beta	t	sig	
افکار	۰/۳۷۶	۰/۱۳۹	۰/۱۶۱	۱/۹۷۳	۰/۰۴۸	۱- ماجراجویی
خودکشی	۰/۶۸۹	۰/۲۶۸	۰/۲۵۳	۳/۵۷۳	۰/۰۰۰	۲- فاجعه‌نمایی
	۰/۲۱۷	۰/۱۰۴	۰/۱۱۴	۱/۵۷۹	۰/۰۷۹	۳- بی‌ثباتی ازدواج

همان‌گونه که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، بررسی تاثیر تک تک متغیرهای پیش‌بینی کننده نشان داد که متغیر فاجعه‌نمایی پیش بین قوی برای افکار خودکشی است ($Beta = ۰/۲۵۳$ و $p < ۰/۰۱$).

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش بی‌ثباتی ازدواج، فاجعه‌نمایی و ماجراجویی در پیش‌بینی افکار خودکشی معتادان در حال ترک بود. یافته‌ها بیانگر همبستگی مثبت معناداری بین بی‌ثباتی ازدواج، فاجعه‌نمایی و ماجراجویی با افکار خودکشی معتادان در حال ترک وجود دارد. همچنین این متغیرها قادر به پیش‌بینی افکار خودکشی معتادان در حال ترک هستند و پس از بررسی تاثیر تک تک متغیرهای پیش‌بینی کننده نشان داده شد که متغیر فاجعه‌نمایی پیش‌بین قوی برای خودکشی است.

اولین یافته پژوهشی بیانگر این بود که بین بی‌ثباتی ازدواج و افکار خودکشی معتادان در حال ترک همبستگی مثبت معناداری وجود دارد، همچنین متغیر بی‌ثباتی ازدواج توانایی پیش‌بینی افکار خودکشی معتادان در حال ترک را دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های می و کلونسکی (۲۰۱۶)، بالینت، اوسپاس، ریهمر و دوم (۲۰۱۶)، بیپ، یوسف، چان، یونگ و وو (۲۰۱۵)، زارع، قمری گیوی و ولی زاده، (۱۳۹۵)، کیونگ سووک، سنگ سو، سنگین و یانگ جون (۲۰۱۸)، پارک، لی و کیم (۲۰۱۸) و رابوستلی، تریتکو، لی و ویشمن (۲۰۱۵) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان بیان کرد، هرچه نابسامانی‌های روابط بین‌فردی همچون بی‌ثباتی ازدواج بیشتر شود، نابسامانی فردی نیز بیشتر می‌گردد. مشکلات بسیاری برای افراد دارای بی‌ثباتی ازدواج که در اندیشه طلاق یا در تلاش برای طلاق می‌باشند، اتفاق می‌افتد، مشکلاتی هم‌چون تأمین نیازهای اولیه زندگی، حضانت فرزندان و نحوه تربیت و نگهداری آن‌ها و مراحل اداری فرآیند طلاق باعث می‌شود آن‌ها در مقابل فشارهای محیطی آسیب‌پذیر شده و توان مقابله با مشکلات در آن‌ها کاهش یابد. همچنین پذیرفتن این امر که آن‌ها قدرت اداره زندگی زناشویی خود را نداشته سبب ناامیدی و کاهش عزت نفسشان شده و آن‌ها را دچار مشکلات روانی زیادی می‌کند. همه این مسائل سبب می‌شود افکار خودکشی در فرد ظهور و بروز یابند و گاهی دست به اعمال منجر به خودکشی و مرگ بزند (زارع، قمری گیوی و ولی زاده، ۱۳۹۵).

یافته دیگر پژوهش حاضر بیانگر این بود که بین فاجعه‌نمایی و افکار خودکشی معتادان در حال ترک همبستگی مثبت معناداری وجود دارد، همچنین متغیر فاجعه‌نمایی توانایی پیش‌بینی افکار خودکشی معتادان در حال ترک را دارد. همچنین بررسی تاثیر تک تک متغیرهای مستقل نشان داد که متغیر فاجعه‌نمایی قوی‌ترین پیش‌بین در پژوهش حاضر برای افکار خودکشی است. این یافته با نتایج پژوهش‌های کودینوا و همکاران (۲۰۱۶)، آزاد، عبداللهی و حسنی (۱۳۹۳)، لوسگو، لافوتین و بورا (۲۰۱۷)، قربانی، خسروانی، باستان و اردکانی (۲۰۱۷) و لگارتا، بولر، دیموزیو، مکگلید و یورگلون (۲۰۱۸) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان بیان کرد که با توجه به این که اختلال اضطراب به‌عنوان پیش‌بینی کننده افکار و رفتار خودکشی و دیگر اختلالات روانی است و از سوی دیگر راهبردهای تنظیم شناختی هیجان و اضطراب رابطه مثبت معناداری دارند، بنابراین استفاده از راهبردهای ناسازگارانه‌ای همچون فاجعه‌نمایی فرد را دچار اضطراب کرده و در نتیجه به جای واکنش مناسب به رویدادهای تنیدگی‌زا، با آشفتگی و تشویش به آن‌ها عکس‌العمل نشان می‌دهد و در نتیجه فرد مستعد افکار خودکشی می‌گردد (آزاد، عبداللهی و حسنی، ۱۳۹۳).

آخرین یافته پژوهشی بیانگر این بود که بین ماجراجویی و افکار خودکشی معتادان در حال ترک همبستگی مثبت معناداری وجود دارد، همچنین متغیر ماجراجویی توانایی پیش‌بینی افکار خودکشی معتادان در حال ترک را دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های ویت، گوردون، اسمیت و ون‌اوردن (۲۰۱۲)، اورتین، لیک، کلاپمن و گولد (۲۰۱۲)، خدابخشی کولایی و خلیلی (۱۳۹۴) و مکفرسون و همکاران

(۲۰۱۰) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان بین کرد، افراد دارای درجات بالای ماجراجویی تمایل دارند که خود را در معرض انواع موقعیت‌های خطرناک، تحریک‌آمیز و شدید قرار دهند، این تمایل منجر به بروز صدمات جسمی بسیاری می‌گردد؛ اما بروز مکرر رفتارهای ماجراجویانه و با ریسک بالا تحمل این افراد را در برابر درد افزایش می‌دهد و از سوی دیگر شجاعت این افراد در برابر مرگ افزایش می‌یابد، که در نتیجه افزایش شجاعت در برابر مرگ؛ افزایش بروز و ظهور افکار خودکشی نیز اتفاق می‌افتد (اورتین، لیک، کلایمن و گولد، ۲۰۱۲). به‌طور کلی با توجه به نتایج پژوهش می‌توان گفت که ماجراجویی و فاجعه‌نمایی به عنوان عوامل درون‌فردی و بی‌ثباتی ازدواج به عنوان عامل بین‌فردی قادر به پیش‌بینی افکار خودکشی معتادان در حال ترک می‌باشند. به‌نظر می‌رسد هیچان‌خواهی زیاد، ریسک کردن و وقایع را منفی ارزیابی کردن می‌تواند افراد را به سمت ایده‌پردازی خودکشی سوق دهد. همچنین روابط بین فردی نامتعادل از جمله بی‌ثباتی ازدواج می‌تواند در بروز افکار خودکشی نقش داشته باشد. این نتایج از لزوم آرایه آموزش‌های تنظیم شناختی هیچان، کنترل هیچان و بهبود روابط بین فردی در جهت کاهش افکار خودکشی و اقدام به خودکشی معتادان در حال ترک حمایت می‌نماید.

این پژوهش با محدودیت‌هایی همراه بود که از آن جمله می‌توان به محدود بودن تعداد نمونه به یک مرکز ترک اعتیاد و استفاده از ابزار خودگزارشی اشاره نمود که تعمیم‌پذیری نتایج را با محدودیت روبرو می‌سازد. بنابراین استفاده از تعداد نمونه‌های بیشتر و سایر ابزار گردآوری اطلاعات تعمیم‌پذیری گسترده‌تر نتایج از پیشنهادات پژوهشی پژوهشگران می‌باشد. همچنین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی متغیرهای پژوهش را در سایر گروه‌های در معرض خطر بررسی و نتایج را با هم مقایسه گردد. همچنین پیشنهاد می‌شود مسئولین محترم مرتبط با جامعه معتادان برنامه‌ریزی در جهت مداخله زود هنگام برای پیشگیری از بروز افکار و متعاقباً رفتار خودکشی را برای این گروه در معرض خطر الزامی دانسته و با توجه به چنین لزومی، با استفاده از برنامه‌ریزی‌های مداخله‌ای روانشناختی، برنامه‌های رفتاری آموزشی ویژه و برگزاری کارگاه‌های آموزشی در جهت کاهش عوامل زمینه‌ساز از جمله کاهش بی‌ثباتی ازدواج، کاهش فاجعه‌نمایی و ماجراجویی در گروه معتادان در معرض خطر گام بردارند.

منابع

- آزاد، مهدیه؛ عبداللہی، محمد حسین؛ حسینی، جعفر (۱۳۹۳). راهبردهای تنظیم شناختی هیچان در پردازش افکار خودکشی. *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی ایلام*، ۲۲(۴): ۲۳۵-۲۴۵.
- حاجلو، نادر؛ جعفری، عیسی (۱۳۹۴). نقش استرس ادراک شده، هیچان‌خواهی و حمایت اجتماعی در اعتیاد. *فصلنامه علمی- پژوهشی روانشناسی سلامت*، ۴(۱۶): ۱۹-۳۰.
- حسینی، جعفر؛ آریانا کیا، المیرا (۱۳۹۵). راهبردهای تنظیم شناختی هیچان، اضطراب و تکانشگری در اختلال دوقطبی با و بدون همبودی با اختلال وسواسی- جبری. *مجله روانپزشکی و روانشناسی بالینی ایران*، ۲۲(۱): ۳۹-۴۹.
- حیدری شرف، پریسا؛ پروانه، الهام؛ دبیرسان، مریم؛ نادری، قباد؛ کریمی، پروانه (۱۳۹۴). رابطه کیفیت زندگی، معنویت و تاب‌آوری با افکار خودکشی در دانشجویان. *نشریه اسلام و سلامت*، ۲(۲): ۲۹-۲۳.
- خدابخشی کولایی، آناهیتا؛ خلیلی، الهام (۱۳۹۴). رابطه بین تصویر بدنی و هیچان‌خواهی با گرایش به خودکشی در دانش آموزان دختر دبیرستانی شهر اراک. *مجله پژوهش‌های انتظامی- اجتماعی زنان و خانواده*، ۳(۱): ۲۲-۲۷.
- رحمانی، سوده؛ لواسانی، مسعود غلامعلی؛ تنها، زهرا (۱۳۹۴). تفاوت‌های جنسیتی در شخصیت و هیچان‌خواهی دانشجویان دانشگاه تهران. *مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان*، ۱۳(۳): ۱۵۳-۱۷۴.
- رشید، سجاده؛ کیانی، احمد رضا؛ خرمدل، کاظم؛ محمدنژادی، بهجت؛ عبداللہی، بهناز؛ مکارمی مقدم، فرنوش (۱۳۹۵). همبستگی حمایت اجتماعی ادراک شده، تعلق‌پذیری خنثی و احساس بار بودن با خودکشی در دانشجویان دانشگاه محقق اردبیلی. *پژوهنده*، ۲۱(۴): ۱۹۲-۱۹۸.
- ریحانی، رضا؛ سلیمانیان، علی‌اکبر؛ نظیفی، مرتضی (۱۳۹۵). پیش‌بینی بی‌ثباتی ازدواج بر اساس مهارت‌های تنظیم هیجانی و سبک‌های هویتی. *پژوهش‌های روانشناسی بالینی و مشاوره*، ۶(۱): ۶۰-۷۶.
- زارع، رقیه؛ قمری گیوی، حسین؛ ولیزاده، بهزاد (۱۳۹۵). ارزیابی سلامت روانی زنان در حال طلاق مراجعه کننده به پزشکی قانونی اردبیل. *مجله پزشکی قانونی ایران*، ۲۲(۲): ۸۷-۹۴.
- سهرابی، فرامرز؛ ناطقی، محبوبه (۱۳۹۶). اثربخشی درمان شناختی رفتاری بر افکار خودکشی و تکانشگری نوجوانان دارای اعتیاد به مواد مخدر. *فصلنامه علمی- پژوهشی اعتیادپژوهی*، ۱۱(۴۲): ۲۲۸-۲۱۳.
- قمری گیوی، حسین؛ کریمی یوسفی، سیده‌هایده (۱۳۹۴). *سنجش خانواده و ازدواج*. اردبیل: محقق اردبیلی.
- Bálint, L., Osváth, P., Rihmer, Z., & Döme, P. (2016). Associations between marital and educational status and risk of completed suicide in Hungary. *Journal of affective disorders*, 190, 777-783.

The Role of Marital Instability, Catastrophes and Adventure in Predicting Suicidal Thoughts for Abandoned ...

- Bertolote, J. M., & Fleischmann, A. (2015). A global perspective in the epidemiology of suicide. *Suicidologi*, 7(2).
- Ghorbani, F., Khosravani, V., Bastan, F. S., & Ardakani, R. J. (2017). The alexithymia, emotion regulation, emotion regulation difficulties, positive and negative affects, and suicidal risk in alcohol-dependent outpatients. *Psychiatry research*, 252, 223-230.
- Hahlweg, K., & Richter, D. (2010). Prevention of marital instability and distress. Results of an 11-year longitudinal follow-up study. *Behaviour Research and Therapy*, 48(5), 377-383.
- Kudinova, A. Y., Owens, M., Burkhouse, K. L., Barretto, K. M., Bonanno, G. A., & Gibb, B. E. (2016). Differences in emotion modulation using cognitive reappraisal in individuals with and without suicidal ideation: An ERP study. *Cognition and Emotion*, 30(5), 999-1007.
- Kyung-Sook, W., SangSoo, S., Sangjin, S., & Young-Jeon, S. (2018). Marital status integration and suicide: A meta-analysis and meta-regression. *Social Science & Medicine*, 197, 116-126.
- MacPherson, L., Magidson, J. F., Reynolds, E. K., Kahler, C. W., & Lejuez, C. W. (2010). Changes in sensation seeking and risk-taking propensity predict increases in alcohol use among early adolescents. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 34(8), 1400-1408.
- May, A. M., & Klonsky, E. D. (2016). What distinguishes suicide attempters from suicide ideators? A meta-analysis of potential factors. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 23(1), 5-20.
- Legarreta, M., Bueler, E., DiMuzio, J., McGlade, E., & Yurgelun-Todd, D. (2018). Suicide behavior and chronic pain: An exploration of pain-related catastrophic thinking, disability, and descriptions of the pain experience. *The Journal of nervous and mental disease*, 206(3), 217-222.
- Levesque, C., Lafontaine, M. F., & Bureau, J. F. (2017). The mediating effects of emotion regulation and dyadic coping on the relationship between romantic attachment and non-suicidal self-injury. *Journal of youth and adolescence*, 46(2), 277-287.
- Ortin, A., Lake, A. M., Kleinman, M., & Gould, M. S. (2012). Sensation seeking as risk factor for suicidal ideation and suicide attempts in adolescence. *Journal of affective disorders*, 143(1), 214-222.
- Odom-Forren, J. (2018). Suicide and nurses. *Journal of perianesthesia nursing*, 33(4), 363-365.
- Sadri Damirchi, E., Zakibakhsh Mohammadi, N., & Amir, S. M. B. (2019). The Role of Thwarted Belongingness, Perceived Burden-someness, Self-Efficacy and Ego Strength in Predicting Suicidal Ideation of Nurses. *Health in Emergencies and Disasters Quarterly*. 4 (2): 85-92.
- Park, S. K., Lee, C. K., & Kim, H. (2018). Suicide mortality and marital status for specific ages, genders, and education levels in South Korea: Using a virtually individualized dataset from national aggregate data. *Journal of affective disorders*, 237, 87-93.
- Robustelli, B. L., Trytko, A. C., Li, A., & Whisman, M. A. (2015). Marital discord and suicidal outcomes in a national sample of married individuals. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 45(5), 623-632.
- Witte, T. K., Gordon, K. H., Smith, P. N., & Van Orden, K. A. (2012). Stoicism and sensation seeking: Male vulnerabilities for the acquired capability for suicide. *Journal of research in personality*, 46(4), 384-392.
- Yip, P. S., Yousuf, S., Chan, C. H., Yung, T., & Wu, K. C. C. (2015). The roles of culture and gender in the relationship between divorce and suicide risk: a meta-analysis. *Social Science & Medicine*, 128, 87-94.
- Yuodelis-Flores, C., & Ries, R. K. (2019). Addiction and Suicide: A Review. *FOCUS, A Journal of the American Psychiatric Association*, 17(2), 193-199.